

оплату праці; впровадження політики енергозбереження.

2. Мобілізація внутрішніх ресурсів: зменшення дебіторської заборгованості; оптимізація величини виробничих запасів; стимулювання збуту.

3. Підтримка елементів потенціалу відтворення: виділення пріоритетних для підприємства продуктів та напрямків діяльності, за якими підприємство має найбільш стійкі ринкові позиції; проведення лояльної політики по відношенню до ключових працівників з метою збереження кадрового потенціалу; доведення до логічного завершення проектів, що безпосередньо впливають на життєдіяльність підприємства.

Таким чином, на даному етапі розвитку української економіки для підвищення результативності використання потенціалу підприємствами основну увагу слід приділяти системі заходів ефективного розвитку промислових підприємств. Однією з підсистем таких заходів є вихід підприємства з кризи з подальшим сталим розвитком у довгостроковій перспективі через те, що в сучасних умовах практика стратегічної діяльності підприємств зводиться в основному до вирішення поточних проблем, зокрема розв'язання проблем на операційному рівні, не орієнтуючись на стратегічні завдання.

Література

1. А. Гальчинський: Нинішня фінансова криза – початок кінця. Далі – новий початок? // «Дзеркало тижня». – 2010. – № 39. – С. 7.
2. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства : навч. посібник / І.З. Должанський, О.Т. Загорна, О.О. Удалих та ін.- К: Центр навчальної літератури, 2010. -362 с.
3. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст]: Навч. Посібник. – Вид. 2-ге, без змін. К.: КНЕУ, 2009. – 316 с.
4. www.epravda.com.ua.

Горошкова Л.А.

ВПЛИВ ЦИКЛІЧНОСТІ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ

Актуальність досліджень зумовлена тим, що в сучасних умовах питання економічної безпеки набувають особливого значення насамперед для країн, економіка яких знаходиться у стадії трансформації. Кризові явища, які носять циклічний характер, спричиняють реальну загрозу економічній безпеці і національній економіці, і її провідним галузям. Аналіз причин таких явищ дає можливість визначення вірогідності з певним ступенем достовірності настання кризи. Основним завданням роботи був аналіз впливу світової фінансово-економічної кризи 2008 – 2009 років на показники національної економіки та її провідної галузі – чорної металургії з метою визначення вірогідності можливого настання наступної кризи, її наслідків для галузі та можливих механізмів

пом'якшення негативного впливу.

Останню світову кризу (найнижча точка циклу) вважають фінансово-економічною. Вона проявилась у вересні – жовтні 2008 року у формі суттєвого погіршення основних економічних показників більшості розвинутих країн світу. У 2009 році спостерігалась глобальна рецесія. Перші ознаки кризи виникли у 2007 році, коли на світових фондових ринках вперше відбулося падіння індексів провідних банків і фінансових компаній. У 2008 році відбулося також падіння фондових ринків світу.

Серед факторів виникнення кризи, на сьогодні виділяються наступні: дисбаланс міжнародної торгівлі та руху капіталу; знецінення долара США впродовж 2002 – 2008 років, втрата довіри до нього як до резервної валюти, з наступним виникненням кризових явищ в економіці США; “перегрів” кредитного ринку внаслідок іпотечної кризи; підвищення світових цін на сировинні ресурси (у т.ч. на нафту); циклічний розвиток економічних процесів [5]. Наслідком світової кризи стала економічна криза в Україні у 2008 – 2009 роках. Серед факторів її виникнення виділяють: світову фінансову кризу; збільшення від'ємного зовнішньоторговельного сальдо та зовнішнього боргу; політичну кризу; кризу споживчого кредитування [3,4].

Металургійна галузь забезпечує 27% ВВП країни та приносить близько 40% валютних надходжень. Тому цілком закономірно, що падіння обсягів виробництва у чорній металургії України призвело до поглиблення кризових явищ в економіці України: зменшились обсяги валютних надходжень у країну; скоротилась обсяг інвестицій; знизилась обсяги виробництва у галузях, пов'язаних з металургійною; підвищився рівень безробіття; знизилась доходи населення і т. ін.

Криза призвела до наступних негативних тенденцій у розвитку чорної металургії: зросла і без того суттєва частка експорту низькотехнологічної продукції (напівфабрикатів); зросла експортна орієнтація галузі, що підвищило ризикованість її розвитку; була призупинена інвестиційна діяльність в галузі і, як наслідок – зупинена модернізація виробничих фондів; погіршився фінансовий стан підприємств.

На рис. 1 наведені залежності темпів зростання показників чорної металургії України та забезпечуючих її галузей – коксохімічної та залізорудної впродовж 1991 – 2010 років. Як бачимо, ці показники змінюються циклічно. Максимуми зростання були досягнуті у 1992, 1995, 1997, 1999, 2002, 2004 та 2007 роках; мінімуми – у 1994, 1996, 1998, 2001, 2003, 2005, 2009 роках.

Періодичність підйомів та спадів складає 2–4 роки, тому був зроблений висновок про наявність малих циклів у розвитку галузей. Тривалість останнього циклу (між двома мінімумами), за нашими даними, склала 4 роки.

В роботі [1] нами була досліджена багатофакторна економіко-математична модель, яка дозволила описати та, у подальшому, прогнозувати розвиток чорної металургії України на середньо- та довгострокову перспективу.

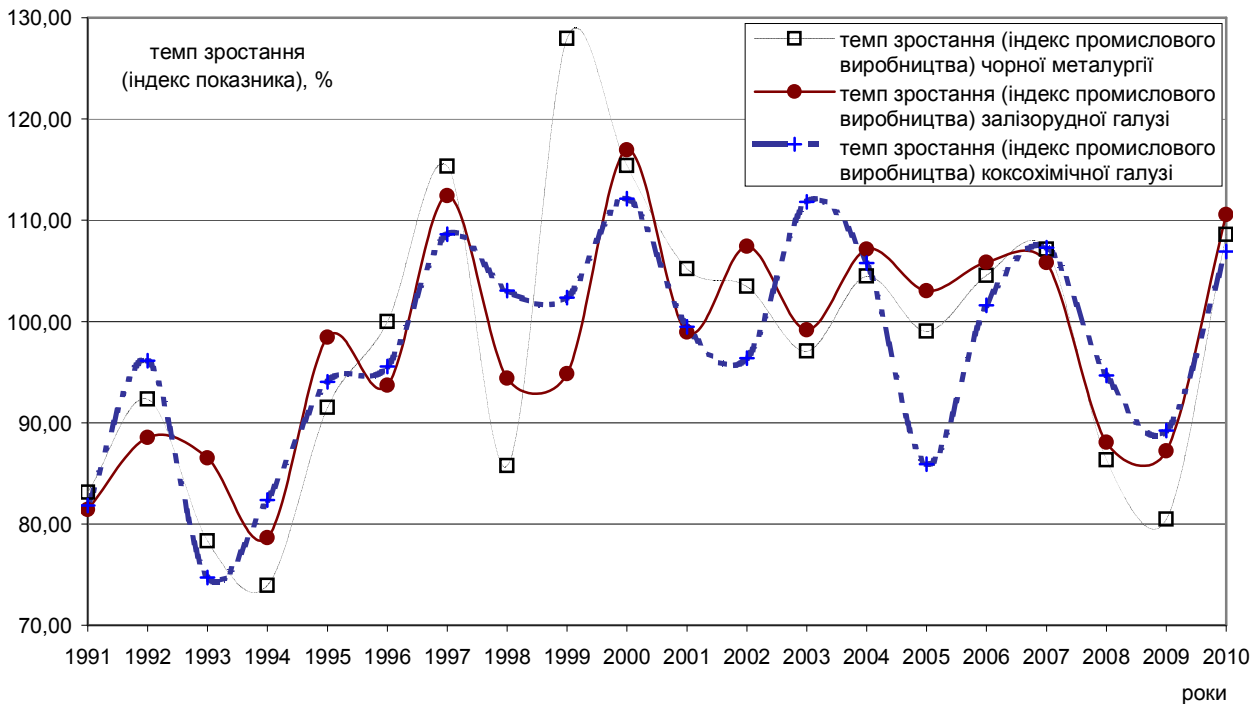

Рис. 1. Темпи зростання (індекси промислового виробництва) чорної металургії, залізорудної та коксохімічної галузей України у 1991 – 2010 роках

Запропонована модель дозволила визначити, що тривалість циклу розвитку чорної металургії та пов'язаних з нею галузей складає 2–4 роки, що узгоджується із статистичними даними розвитку галузей [6]. Виходячи з моделі, наступну кризу, на наш погляд, вірогідно очікувати у 2013 році. Зробимо наступні зауваження щодо перспектив розробки заходів, що можуть сприяти підвищенню рівня економічної безпеки чорної металургії України та забезпечуючих її галузях. По-перше, в історії світового ринку металопродукції не спостерігалось тривалих і різких спадів виробництва, як це спостерігається в інших галузях реального сектора. Спади виробництва у металургії, як правило не носили катастрофічний характер. Так в період кризи, у 2007 – 2008 рр. існувало перевищення попиту над внутрішньою пропозицією і, як наслідок скасування імпортного мита, в таких країнах, як В'єтнам, Іран, Ізраїль, Пакистан, Об'єднані Арабські Емірати, Катар та ін. Тобто ринки Азії та Північної Африки і зараз є цілком доступними для України.

По-друге, у Європі наявні суттєві потужності передільної металургії, що активно споживає напівфабрикати і вітчизняні підприємства можуть їх експортувати. Так, безумовно, це не найкращий варіант розвитку вітчизняної металургійної галузі, але як антикризовий захід – цілком прийнятний.

По-третє, доцільним є використання можливостей державної підтримки провідної галузі національної економіки. Позитивний досвід державного втручання, проаналізований нами у роботі [2], свідчить, що таким чином можна послабити дію кризи та відтермінувати її настання. Серед інших заходів слід звернути увагу на наступні: можливість впровадження прискореної амортизації основних фондів 3-ї групи, що дозволить їх оновлювати; зменшення або тимча-

сове звільнення від сплати мита та ПДВ на устаткування і комплектуючі для металургійної галузі, що не виготовляється в Україні; оптимізація відносин з державними монополіями (мораторій на підвищення тарифів, оптимізація розрахунків і т ін.); підтримка інвестиційних проектів шляхом отримання кредитних ліній у державних банках; використання протекціоністських заходів (проведення антидемпінгових розслідувань, введення симетричних тарифних бар'єрів); підвищення ефективності програм страхування експорту.

По-четверте, важливим є стимулювання внутрішнього попиту на металопродукцію. Основними споживачами металу в Україні є будівельна галузь, житлово-комунальне господарство, газотранспортна система, залізничний транспорт і т ін., тому доцільно створити сприятливі умови для розвитку цих галузей.

Література

1. Горошкова Л.А. Моделирование цикличности развития черной металлургии и обеспечивающих отраслей в условиях трансформации экономики / Л.А.Горошкова // Экономический бюллетень Научно-исследовательского института Министерства экономики Республики Беларусь. – 2011. - №4.
2. Горошкова Л.А. Економічна циклічність розвитку металургійної та забезпечуючи галузей / Л.А.Горошкова // Економічний вісник університету. Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім.Г.Сковороди. – 2011. – Випуск 17/2.
3. Демчук Н.І. Циклічність та негативні наслідки фінансово–економічної кризи в Україні / Н.І.Демчук // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1iid=102>
4. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я.А. Жаліло, О.С. Бабанін, Я.В. Белінська та ін. / за заг. ред. Я.А. Жаліла. — К.: НІСД, 2009. – 142 с.
5. Розгортання фінансово–економічної кризи в Україні у 2009 році: негативні наслідки та засоби їх пом'якшення: науково–аналітична доповідь / за ред. В.М. Гейця. – К.: Ін-т екон. та прогнозув.; ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2009. – 106 с.
6. <http://www.ukrstat.ua>.

Григораш О. В., Плакида С. І.

РОЛЬ І МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна система господарювання обумовлює зміну форм і методів управління економікою підприємства, вимагає нових підходів до визначення ефективності його діяльності. Важливим аспектом ефективного функціонування суб'єкта господарської діяльності є діагностика його діяльності, яка зумовлює перспективи розвитку підприємства та зміцнює його конкурентних позицій на